

11 veličanstvenih: ruski gradovi domaćini Svjetskoga nogometnog prvenstva

Svjetsko nogometno prvenstvo u Rusiji održavalo se na stadionima jedanaest ruskih gradova. Prvu smo utakmicu hrvatske izabrane vrste protiv Nigerije gledali u subotu 16. lipnja 2018. u Kalinjingradu. *Kalinjingrad* (ruski: *Калининград*, transliterirano: *Kaliningrad*, izgovor u ruskome: *Kaljinjingrad* – podcrtani slog označuje mjesto naglaska) do 1946. zvao se Königsberg i pripadao je Njemačkoj. Na Potsdamskoj konferenciji 1945. sjeverni dio istočne Pruske s glavnim gradom Königsbergom privremeno je bio predan na upravljanje Sovjetskomu Savezu, a poslije je tijekom pregovora pripao SSSR-u. Novo je ime dobio po ruskome revolucionaru i sovjetskome partijskom radniku Mihailu Ivanoviču Kalinjinu, koji je umro 1946. godine. Do raspada SSSR-a 1991. stranci ga nisu smjeli posjećivati zbog njegove strateške važnosti.

U vezi s tim imenom može se pojaviti dvojba treba li ga pisati *Kalinjingrad* ili *Kaliningrad*, prema transliteriranome liku. Iako danas pod utjecajem engleskoga jezika veoma često imena iz stranih jezika koji se služe ćirilicom preuzimamo prema engleskoj transliteriranoj inačici, treba se pridržavati pravila da se ta imena pišu prema uobičajenome izgovoru u hrvatskome. Dakle, prema uobičajenome izgovoru u hrvatskome prednost treba dati liku *Kalinjingrad*.

Druga je utakmica, sraz Argentine i Hrvatske, odigrana u četvrtak 21. lipnja 2018., a domaćin susreta bio je Nižnji Novgorod. U tome je gradu Hrvatska igrala i u nedjelju 1. srpnja, kad je pobijedila Dansku u osmini finala Svjetskoga prvenstva nakon napetoga izvođenja jedanaesteraca. *Nižnji Novgorod* (ruski: *Ни́жний Но́вгород*, transliterirano: *Nižnij Novgorod*, izgovor u ruskome: *Njižnjij Novgarad*) u ruskome se jeziku razgovorno često naziva i samo *Nižnji*. Ime bismo mogli prevesti kao Donji Novigrad. Od 1932. od 1990. zvao se *Gorki* (ruski: *Го́рьков*) u čast ruskomu piscu Maksimu Gorkomu. Od 1959. bio je grad zatvoren za strance zbog vojnih i sigurnosnih razloga, a zabrana dolaska inozemnih posjetitelja ukinuta je 1991. Ne smije ga se miješati s *Velikim Novgorodom* (ruski: *Вели́кий Но́вгород*), koji se do 1999. zvao samo *Novgorod*. Inače, Veliki je Novgorod manji od Nižnjega Novgoroda (222 000 stanovnika prema 1 264 000), ali je stariji jer je osnovan 859., a Nižnji 1221. godine.

U vezi s imenom Nižnji Novgorod može se pojaviti pitanje kako ga sklanjati. Treba ga sklanjati kao *Donji Miholjac* u hrvatskome, dakle ovako: N *Nižnji Novgorod*, G *Nižnjega Novgoroda*, D *Nižnjemu Novgorodu*, A *Nižnji Novgorod*, V *Nižnji Novgorode*, L *Nižnjem Novgorodu*, I *Nižnjim Novgorodom*.

U trećemu ogledu, s Islandom, hrvatske je reprezentativce u utorak 26. lipnja 2018. ugostio Rostov na Donu. *Rostov na Donu* (ruski: *Ростов-на-Дону́*, transliterirano: *Rostov na Donu*, izgovor u ruskome: *Rastov na Danu*) grad je na rijeci Donu osnovan 1749. Danas ima 1 125 000 stanovnika i deseti je grad po veličini u Rusiji. Iako se razgovorno naziva i samo Rostov, ne smije ga se miješati s Rostovom, jednim od najstarijih gradova u Rusiji osnovanim 862., koji ima 31 000 stanovnika.

Pri zapisivanju imena toga grada u hrvatskome tekstu može zbunjivati izvorni ruski zapis sa spojnicama, pa se pri transliteraciji pogrešno mogu prenijeti i spojnice: *Rostov-na-Donu*. Međutim, u hrvatskome jeziku spojnice u višerječnim izrazima, a tako i u imenima, označuju nesklonjivost svih sastavnica osim posljednje (npr. N *Aix-en-Provence*, G *Aix-en-Provencea* itd. ili N *Boulogne-sur-Mer*, G *Boulogne-sur-Mera* itd.). Budući da se u hrvatskome, a i u ruskome, sklanja sastavnica *Rostov*, spojnicu ne treba pisati, a ime treba sklanjati kao *Severin na Kupi*: N *Rostov na Donu*, G *Rostova na Donu*, D *Rostovu na Donu*, A *Rostov na Donu*, V *Rostove na Donu*, L *Rostovu na Donu*, I *Rostovom na Donu*.

Grad u kojemu se spojnica, međutim, piše jest *Sankt-Peterburg* (ruski: *Санкт-Петербург*, transliterirano: *Sankt-Peterburg*, izgovor u ruskome: *Sankt-Peterburg*). Od utemeljenja 1703. do 1914. ime mu je bilo *Sankt-Peterburg*, od 1914. do 1924. *Petrograd* (ruski: *Петроград*), a od 1924. *Lenjingrad* (ruski: *Ленинград*). Izvorno mu je ime vraćeno 1991. godine. Drugi je grad po veličini u Rusiji i ima 5 350 000 stanovnika, a od 1712. do 1918. bio je glavni grad ruske države. Nazvan je u čast svetoga Petra iako danas mnogi misle da je ime dobio po utemeljitelju caru Petru Prvome.

U imenu se toga grada spojnica piše jer je prva sastavnica imena nesklonjiva, pa i u hrvatskome čuvamo izvorni zapis sa spojnicom: N *Sankt-Peterburg*, G *Sankt-Peterburga*, D *Sankt-Peterburgu*, A *Sankt-Peterburg*, V *Sankt-Peterburže*, L *Sankt-Peterburgu*, I *Sankt-Peterburgom*.

Još jedno ime ruskoga grada, domaćina SP-a, ima sastavnicu *-burg*. To je *Jekaterinburg* (ruski: *Екатеринбург*, transliterirano: *Ekaterinburg*, izgovor u ruskome: *Jekaterinburg*). Osnovan je 1723., a ime je dobio u čast ruske carice Katarine Prve, supruge cara Petra Prvoga. Od 1924. do 1991. zvao se *Sverdlovsk* (ruski: *Свердловск*). Među najpoznatijim stanovnicima Jekaterinburga bio je i prvi ruski predsjednik Boris Nikolajevič Jeljcin.

U pravopisnome smislu može zbunjivati pitanje je li u hrvatskome tekstu pravilno pisati ime toga grada *Jekaterinburg* ili *Ekaterinburg*. Pravilo koje smo već naveli vrijedi i u ovome slučaju: prema uobičajenom izgovoru u hrvatskome prednost treba dati liku *Jekaterinburg*, a transliterirani lik *Ekaterinburg* ne treba upotrebljavati.

I pri uporabi imena grada *Kazanja* (ruski: *Казань*, tatarski: *Казан*, transliterirano: *Kazan*, izgovor u ruskome: *Kazani*) korisnici se kolebaju te pišu i *Kazan*. Podrijetlo se toga imena najčešće tumači značenjem koje je i nama jasno – ‘kotao, kazan’. Prema legendi čarobnjak je rekao pripadnicima plemena da podignu grad na mjestu na kojemu će kotao s vodom zabijen u zemlju sam od sebe, bez vatre, zakipjeti. Takvo je mjesto nađeno na obali jezera Kaban, na kojemu je grad i utemeljen.

Dvojbena je, dakle, treba li pisati *Kazanj* ili *Kazan*. S obzirom na to da smo ime grada dobili posredovanjem ruskoga jezika, u hrvatskome treba upotrebljavati lik *Kazanj* iako uz izvorno ime na tatarskome jeziku (*Kazan*) imamo i dijalektne potvrde za riječ *kazan* s istim značenjem.

S nekoliko preostalih imena ruskih gradova domaćina većih jezičnih dvojba zapravo nema. *Satara* (ruski: *Самара*), koja se od 1935. do 1991. zvala *Kujbišev* (ruski: *Куйбышев*), u čast sovjetskoga partijskog i državnog radnika Valerijana Vladimiroviča Kujbiševa, zatim *Saransk* (ruski: *Саранск*), nazvan po rijeci Saranki, te *Volgograd* (ruski: *Волгоград*), koji se od 1589. do 1925. zvao *Caricin* (ruski: *Царицын*), a od 1925. do 1961. *Staljingrad* (ruski: *Сталинград*) – imena su koja ne zbunjuju hrvatske govornike. U javnoj je uporabi uobičajena i pravilna sklonidba imena ruskoga crnomorskog ljetovališta *Soči* (ruski: *Сочи*, u ruskome nesklonjivo ime) iako su se katkad, barem u razgovoru, pojavljivali i nepravilni oblici poput *u Sočima*. Dakle, u Sočiju su, ljubitelji sporta to dobro znaju, 2014. održane XXII. Zimske olimpijske igre, a na stadionu *Fiš* hrvatski su nogometaši u subotu 7. srpnja 2018. u četvrtfinalnoj utakmici pobijedili domaćine Ruse.

Ova kratka nogometno-jezična šetnja ruskim gradovima završava glavnim gradom Ruske Federacije – Moskvom. *Moskva* (ruski: *Москва*, izgovor u ruskome: *Maskva*) najveći je ruski grad s 12 500 000 stanovnika, šest zračnih luka, devet željezničkih kolodvora, grad koji ima podzemnu željeznicu od 1935. godine. U Moskvi su na stadionu *Lužnjiki* (ruski: *Лужники*, transliterirano: *Lužniki*, izgovor u ruskome: *Lužnjiki*) hrvatski reprezentivci pobijedili engleske nogometaše u srijedu 11. srpnja u polufinalu Svjetskoga nogometnog prvenstva. Na tome se stadionu u nedjelju 15. srpnja 2018. odigrala završnica Svjetskoga prvenstva, na kojoj su Vatreni postali druga nogometna reprezentacija na svijetu, a pobijedila je Francuska. Osim velike radosti zbog toga iznimnog rezultata u povijesti hrvatskoga nogometa treba napomenuti da se ime stadiona *Lužnjiki* sklanja kao hrvatsko ime *Lužani*, dakle: N *Lužnjiki*, G *Lužnjika*, D *Lužnjikima*, A *Lužnjike*, V *Lužnjiki*, L *Lužnjikima*, I *Lužnjikima*.

rusko ime	preporučeni hrvatski lik	nepreporučeni hrvatski lik
<i>Калининград</i>	<i>Kalinjingrad</i>	<i>Kaliningrad</i>
<i>Ростов-на-Дону</i>	<i>Rostov na Donu</i>	<i>Rostov-na-Donu</i>
<i>Екатеринбург</i>	<i>Jekaterinburg</i>	<i>Ekaterinburg</i>
<i>Казань</i>	<i>Kazanj</i>	<i>Kazan</i>